

Передплата

на «РУСЛАНА» вносять:
з Австрії:
за цілий рік . . . 20 кор.
за пів року . . . 10 кор.
за чверть року . . . 5 кор.
за місяць . . . 1.70 кор.

За границею:

за цілий рік: зі щоденною
виплатою 7 доларів, або 12
рублів; з виплатою двічі
в тиждень 5½ долара, або 10
рублів; з виплатою що субо-
ти 4½ долара, або 9 рублів.
Поодинокі числа по 10 сот.

РУСЛАН

«Вирвеш ми очи і душу ми вирвеш: а не возьмеш милости і віри не возьмеш,
бо руске ми серце і віра руска.» — З Руслановкх псалмів М. Шашкевича.

Виходить у Львові, що дві
крім неділі і руских свят
о 5½ год. пополуночі.
Редакція, адміністрація і
експедиція «Руслана» при ул.
Оссолінських ч. II. (партер)
(фронт від ул. Тихої). Експе-
диція місцева в Агенції
Соколовского в пасажі Гаве-
мана.
Руккопси звертає ся лише
на попереднє застереженя. —
Рекламації неопечатані в
вільні від порта. — Оголо-
шеня звичайні приймають-
ся по ціні 20 с. від стріч-
ки, а в «Надісланім» 40 с.
від стрічки. Подяки і при-
ватні донесеня по 30 сот.
від стрічки.

Становище правительства бар. Бінерта і поло- жене укр.-руск. клубу парламентарного.

(Δ) Засіданя з втірка, на котрім ма-
ла рішити ся голосованем доля наглого
внесеня п. Шустершіча в справі
хліборобского банку для Босни й Герцого-
вини, було пробою сили між правитель-
ством бар. Бінерта а опозиційними сто-
ронництвами посольської палати, зєднаними
головно в социал-демократичнім і в сла-
вянським союзі. Обидві сторони робили
вельми запонадливй заходи, щоби собі о-
бязнечити більшість голосів. Не тільки пра-
вительство нело переговори з всякими сто-
ронництвами, але й парламентарні сторо-
нництва супротивних таборів між собою, о-
собливож Славянському Союзови розходило
ся вельми о се, щоби привднати для себе
коли вже не все польске коло, то бодай
людовців із Стапінським переманити на
свій бік. Були також змаганя, щоби уло-
жити таку резолюцію, за котрою моглиб
усі голосувати, одначе сі змаганя розбили
ся о опір Слав. Союзу, котрий обетавав
при своїм острійшій формулюваню резолю-
ції. Людовці не могли з огляду на статут
кола голосувати за резолюціями опозиції,
отже усунули ся лише від голосованя.

Таким способом при незвичайнім ви-
силеню з обох боків осягнуло правительство
більшість вельми незначну, бо лише пять
голосів, в котрі треба вчислити також го-
лоси трех міністрів і президента Паттяя,
котрий на той час віддав президию віце-
президентови За з в о р ц і. Ся побіда пра-
вительства очевидно вельми слаба і стає
певним доказом, що відносини в посоль-
ській палаті вельми критичні і що они не

уступили з останним голосованем над вне-
сенем в справі хліборобского банку для
Босни. Правительство лише сими п'ятьма
голосами уйшло перед висловом недо-
віря.

Одначе з того не можна робити виво-
дів, щоби наслідком того становище бар.
Бінерта стало неможливым, або що оно
булоб приневолене уступити, наколиб опо-
зиції було повело ся здобути ще сих пять
голосів більшости. Бар Бінерт вже перед
рішенем зазначив, що на случай переголо-
сованя не виснував би із сего відповідних
послідовностей, отже і в такім случаю об-
численя опозиції були би завеликі споді-
ваня.

На першій погляд видав ся се немож-
ливым, щоби правительство, основане на
такій слабій більшости могло вступити, і
щоби не вважало відповідним зробити міс-
ця представникам опозиції, і їм лишити
керму державної управи. Але розглянувши
основніше справу, дійдемо до иншого ви-
слідку. Передовсім не треба забувати, що
гр. Таффе правив парламентарно чотири-
дцять літ і дуже часто его більшість тво-
рило також лише кілька голосів, а були
случаї, що ему відказано т. зв. диспози-
ційного фонду і тим висловлено виразно
недовіря до его управи. Опозиція за доби
гр. Таффога була одноціла і сильна, зєди-
нена німецька лівица.

Тимчасом теперішня опозиція зложи-
ла ся з найріжнородніших живел, котрі не
пішлиб розом пр. першій ліпшій справі і
розбилиб ся, а головну ролю в сїм таборі
грав, як ми се вже давнійше зазначили,
др. Крамарж, котрий і Слав. Союз потягнув
на сю дорогу, на якій опинили ся молодочехи,
обчислюючи, що социал-демократи
для опозиції піддержать его, а так само з
тих пенук і укр.-руський клуб. Ся числово

поважна меншість містила в собі живла
(Крамарж, Глебовіцкий, Грібар), котрі в
в критичних хвилях ішли проти загальних
інтересів усеї монархії, а загально відомо,
яке враженя в найвисших кругах зробило
останнє паломництво Крамаржа і его про-
мова в Петербурзі. Антишамброване Кра-
маржа, Глебовіцкого і Грібара в Столипи-
нівських сальонах не могли отже Славянсь-
кому Союзови придбати потрібної для у-
прави Австрійскою державою спроможности
і можна було наперед знати, що навіть
можлива побіда опозиції булаб не довела
до того, щоби доля держави і ві керма
були віддані в руки тих сторонниць парламентарних.

Внутрішня політика Австрії вяже ся
неперечно дуже тісно з заграничною, а з
останних подій на Балкані можна було
легко виснувати собі, що розвязка земель-
ного питаія в Босні і керма держави не
може дістати ся в руки тих, що одушевля-
ли ся політикою сербского наслідника пре-
стола і его петербурських керманійців.

Міродатними основами мусять остати
потреби й інтереси монархії і звязані з ни-
ми інтереси поселених в ній народів і з тим
повинен згоджувати ся загальний напрям
велької політики. Все те можна було зна-
ти перед голосованем і уявити собі, що й
можлива побіда опозиції булаб неосягну-
ла задуманої цілі — поваленя кабінету
бар. Бінерта.

Одначе опозиційні оптимісти можуть
бути иншої думки і уявляти собі, що не-
достача пяти голосів більшости була би
змела бар. Бінерта і задлятого можуть ви-
водити жалі і напасти, що як раз пять го-
лосів дали буковинсько-руські послы, котрі
голосували проти внесеня Шустершіча. Але
погляньмо, де опинив ся укр.-руський клуб,
котрий (бодай в своїм органі) веде таку за-

Портрет Мазепи

кисти артиста-малюва Осипа Куриласа.

В 200-літні роковини Полтавского бою, що
мають бути гримким протестом всеї України-Ру-
си проти поневоленя її Московскою державою,
задумав артист-малюва Осип Курилас звеличити
пам'ять незабутнього гетьмана Івана Мазепи та
дати нам его портрет власного укладу. Вже пе-
ред появою сего портрету подано було в часо-
писях, що д. Курилас „завдав собі багато праці,
перестудював всілякі портрети Мазепи, вибрав
з них те, що они мали спільного, доповнив істо-
ричними студиями та власною артистичною у-
явлю і виклавав перед нами постать великого
гетьмана, котрий за гробу повинен заговорити
до нас як живий“. („Діло“) 1909, ч. 101). Одначе
супроти факту, що по нинішній день не знаємо
автентичного портрету Мазепи і не можемо твер-
дити певно, що той або сей із знаних нам істо-
ричних портретів Мазепи дійсно зображає сего
гетьмана таким, яким він в дійсности був (пор.
мою статью п. з. „Портрет гетьмана Мазепи в зам-
ку в Підгірцях“. Историчні причинки I,
ст. 96—108), я відніс ся вже з гори до сего
скептично, чи д. Курилас зможе нам дати істо-
рично вірний портрет Мазепи.

З кінцем мая появил ся дійсно згаданий
портрет та потвердив в цілій основі мій ске-
птицизм. Що до самого артистичного вико-

наня сего портрету, то кождий мусить мати
для него лише слова признаня. Колиж ходить о
историчний суд, то мушу сказати, що побачивши
у перше портрет д. Куриласа, видало ся мені,
що бачу перед собою радше Богдана Хмельни-
цкого, чим Мазепу. Тип Мазепи укладу д. К. на-
гадує дуже гравюру Гондіюса з 1651. р., зобра-
жаючу Б. Хмельницкого, та вишу гравюру а
XVII ст., подібну до Гондіюсової) пор. Ант о н о в и ч а Б е ц з: Историческіє дѣятели юго-
западной Россіи въ біографіяхъ и портретахъ I,
Кієвъ 1885, між ст. 8 а 9 та 20 а 21; також
львівський Свѣт 1907, ст. 85 і 86). Велика шкода,
що д. Курилас не додав до портрету відповідного
тексту, в яким міг був вказати жерела, якими
користував ся при укладі. Вправді в деяких ча-
сописях було подано, на яких Мазепиних пор-
третах опер д. К. портрет свого укладу.

І так „Діло“ подало, що д. К. опер ся „го-
ловно на портреті, що зберігаєть ся в крак. „Му-
zeum narodowem“, змінюючи тільки одіж і пе-
рерисовуючи лице“ (ч. 115). „Руслан“ подає тро-
ха більше подробиць, а іменно, що д. К. „опер
свій малюнок головно на двох портретах, с. е
на тім, що в історії Аркаса і на малюнку в
„Muzeum narodowem“ в Кракові. Що було спіль-
ного, вибрав, перерисовував поправно, відкинув бо-
роду, котру Мазепа коли носив, то хита в пі-
знійшій віці“ (ч. 111). Се все одначе за мало,
щоб мати ясний погляд на генезу малюнка д.
Куриласа.

Позаяк я цікавив ся историчними портрета-

ми Мазепи, студював всю дотеперішню літера-
туру про них, а навіть сам писав спеціальну
статю (гл. висше), проте маю намір подати кіль-
ка уваг про малюнок д. Куриласа та вказати,
що мимо всеї его артистичної вартости, не ма-
жна его вважати исторично вірним портретом
Мазепи. Я згадав висше, що Мазепа д. Курил-
аса нагадує дуже Хмельницкого, якого бачимо на
гравюрі Гондіюса, особливо в виразі лица (пор.
характеристику гравюри Гондіюса в Записках
Наук. Тов. ім. Шевченка т. 23/24 Miscel. ст. 20:
„суха, кістлява твар з незвичайним виразом
скупленої енергії й сильної волі“). Чи мав її пе-
ред собою д. К., чи втягнув до своїх студій
Мазепи також лице Хмельницкого, не можу на
певно казати. Зате з часописий довідую ся, що
д. К. студював портрет в історії Аркаса (ст.
259, поданий також в календарі „Просвѣти“
1909, ст. 33) та в „Muzeum narodowem“ в Кра-
кові.

Годі д. К. винувати з сего згляду, що він
відніс ся до сеї справи досить некритично. Тре-
ба лише жаліти, що ніхто з фаховців не поста-
рав ся о те, щоби дати критичну студию про
портрети Мазепи (хоч я в своїй статі звертав на
се увагу) і котрийсь з них признати автентичним.
(Подаю тимчасову звістку, що маю деякі дані
оголошеного мною Підгорецкого портрету Мазепи.
Се по всякій імовірности — Stanisław Rewera
Potocki, а не Мазепа, хоч уходить за Мазепиний
портрет). А прецінь по музеях зберігає ся ціла
серія гравюр, зображаючих сего гетьмана, му-

взяту боротьбу проти москвичів, котрий не хотів лучити ся з христ. суспільним сторонництвом і з полуднево-славян. союзом (коли сей ще не звязав ся був з Крамаржом), бо се були нібито клерикальні, неопуступові живла.

Сим разом покинув укр.-русский клуб свою дотеперішню дорогу і пішов там, де головну команду обняв Крамарж з Глебовіцким і Грібаром і довів до того, що буковинсько-руські послы були приневолені відлучити ся. А зробив сей крок укр.-русский клуб в надії, що йому поведе ся поважити бар. Бінерта. Надії не справили ся, а навіть, колиб правительство бар. Бінерта уступило, укр.-русский клуб не досягнув би своїх домагань, бо до сего треба зовсім інших даних, треба глядіти еюза і опору там, де інтереси руского народу дадуть ся погодити з інтересами державними. Укр.-русский клуб задля мнимої поступовости не хотів сего зрозуміти з почином нової держ. ради і помалу довів до повного відокремлення, а тепер глядаючи союзників, йшов на хибну дорогу, а крім того довів до нового розлому з тими, котрих треба було голубити при собі, замість щоби позбути ся тих з поміж себе, що все були колодою у его ніг.

Допись з Перемишля

(Перший іспит зрілости в ліцею руского Інститута для дівчат. — „Народний Дім“. — „Віра“. — „Руска Щадниця“. — „Нар. Базар“.

(Дальше).

Про тов-о „Віра“ пише д. Д. Коренець в „Перемишкій Вістнику“:

На око час недалекий, а як далекий він в історії розвитку наших кредитових інституцій! Тота „Віра“, котра перед 15 роками, т. є в р. 1894. була першою нашою інституцією кредитовою, має тепер не десятки, а сотки посестер по містах, місточках, а навіть по селах. І не лише хронологічно є „Віра“ першим нашим товариством, є она ним і в тим значінію, що її творці перші показали, що таке товариство може у нас розвинути ся і тим дали товчок до заснованя інших, які знайшли в її організації готовий взорець. Її повстанє викликало також появу першого руского підручника про кредитові інституції, виданого її основателем, д-ром Кормошом. „Віра“ також яко найстарша посестра запомагала і запомагає досі кредитом, інші інституції кредитові, а тим чином причинилась і безпосередно до повстаня і піддержаня не одної з них, навіть далеко поза межами Перемишля.

... сять бути ще незнані портрети, особливо в Росії. А чейже в ювілейнім році годилоб ся було про те подумати! Не перечу, що малюнок д. К. має багато спільного з портретом, поданим у Аркаса, особливо в зарисованю бров, в погляді очий, під зглядом форми носа, величини уха. Але про сей портрет ми дуже мало що знаємо. Незвана нам зовсім его традиція, а се річ найважнійша, бо щоб можна оперти ся на тім портреті, треба було мати до сего дані власне з его традиції. Тільки всего можна сказати про него, що він має дещо спільного з гравюрою Норбліна, котрий мав перед собою якийсь портрет і на его основі владив доперва свою гравюру (додавши від себе деякі подробиці), про котру одначе годі казати поки що на певно, що она є історично вірним зображенем Мазепи. (Оден з польських істориків штуки ладить спеціальну студию про Норбліна і займає ся в ній генезою гравюри, зображаючої Мазепу).

Інший портрет, на яким опер свій малюнок д. К., се портрет майже природної величини в Muzeum narodowem в Кракові. Маю у себе фотографічну знимку з него (величина сеї знимки 18x24 ст.). Але щож се та портрет? Походить він не скорше, як з кінця XVIII. ст. і є копією т. зв. Бекетівського портрету, якого оригінал зберігає ся в Академії штук в Петербурзі. Загально ухажив він довгий час за портрет Мазепи, а спочуляризував его головню Бантиш-Каменський в трех виданях своєї „Історії Малороссії“. Нужденну копію его бачимо в львівській „Сьвіт“

(Як бачимо з білян у за р. 1908, она має ульоквані капітали в кредитових інституціях в Ярославі, Радимні, Судовій Вишні, Самборі, Болехові, Вишатицах, Торках, у Львові).

Та найбільше значіне має „Віра“ з природи річи для самого Перемишля. Она уможливила Перемишльські статі тим, чим він є. Бо якжеж инакше міг був так гарно розвинути ся „Дівочий Інститут“, як би був міг повстати „Гімназіяльний Інститут“, якими средствами булиб ми побудували нашу гординю „Народний Дім“, як би не кредит у „Вірі“? Правда, на добру гіпотеку можна усюди грошій дістати, але власне в тим річ, що „Віра“ „вірила“ в бучність наших інституцій, в ідейність їх творців і давала кредит там, де віра була дійсна певність капіталу, та певність тотя полягала на гаранції людей, яка деінде зі зглядів формальних не була. Би вистаюча, а тим самим і кредит був би неможливий. От для приміру скажім, якому, доброму знакомому можу повірити на слово і дати ему капітал зваяючи, що він его добре ужие і мені верне мов. а другий, просто онний чоловік, того не вчинить, бо — природна річ — він того чоловіка не знає. Тим чином „Віра“ не затратила свого капіталу, вдоволитись лише мусіла меншими відсотками, які все народним інституціям признає, але через се сповнила свою задачу: стала розсадницею руского житя в Перемишлі. Она стала не йно що до часу, але й що до заслуг і значія першою нашою народною інституцією кредитовою, а при тим сама собою гарно зросла.

Щоби не бути голословним, покажемо її розвиток в цифрах.

Коли она в І році створеня (1894/5) мала 497 членів з уділами в квоті 18.928 К., її фонд резервовий вносив 1.004 К., зиск 1.475 К., щадниця 81.110 К., уділені позички 111.755 К., — то в р. 1907 число членів зросло до 1.957 з 100.308 К. уділів, фонд резервовий до квоти 19.754 К., резерва стра 2.625 К., так що масток товариства вносить 122.687 К., зиск 12.067 К., щадниця 976.038 К., а уділені позички 1.286.598 К. Позички тоті затагнені головни селянамо на закупно ґрунтів, нові будинки, загалом се продуктивний кредит, а заразом певна льокація повірених „Вірі“ грошей, бо оперта на сільській гіпотеті. Дивіденда від уділів вносила 5 1/2%, процент від щадничих вкладок 4 1/2%. Вкладок було 81.110 К в р. 1894 а в мин. році зросли она до суми 976.038 К.; зложені они невеликими квотами, бо були они уміщені на 1.801 книжочках; показує то, як широке довіре людей до інституції. Що має она его і деінде, навіть у чужих, сего знова доказом рахунок кредитів банкових з котрого довідуємось, що крім наших товариств: „Дністра“, „Краєвого Союзу кредитового“, „Рускої Щадниці“, „Віра“ мала кредит ще і в „Краєнім Банку“, в „Ческім Устшедні Банку“, а на

(1907, ст. 207, з колекції д-ра Ал. Чоловского). Спеціальну розвідку про портрет Мазепи в Миз. narod. і взагалі про Бекетівский портрет та его копії приготавляю на день 8. липця. Тепер скажу лише те, що з огляду на остру критику Лазаревского, який рішучо відкидає сей портрет яко не — Мазепиний. (гл. мою статью), треба було бодай на разі здержати ся від сего, щоби брати его за взір до портрету Мазепи. До розв'язаня загадки, якоє є Бекетівский портрет, треба основних студий і то навіть документальних!

Коли д. Курилас брав его за взір до свого малюнку, то взяв з него хіба форму носа (хоч ніс Мазепи на малюнку д. К. більше нагадує ніс на портреті у Аркаса), зарисованє бров та підкруженя полід очима, величину уха, а також гарний малий вусик, подібний дещо до вуса на портреті у Аркаса, обернувши притім голову в противну сторону.

Що до одежі, то д. Курилас не міг її взяти з обох висше згаданих портретів, бо на них зовсім відмінна. Хіба може шапку взяв з портрету Аркаса, опустивши лише пера, а давши їй довкола дна футряне обрамованє, з роздвоєним в два клини над чолом. Вирочім шапка на малюнку д. Куриласа нагадує своєю формою шапку (без пер) Богдана Хмельницького на деяких гравюрах (пор. гравюри у Антоновича і Беца між ст. 28 і 20, 30 і 31; „Сьвіт“ 1907, ст. 1, 25, 33), або шапку Виговского (Антонович і Бець між ст. 48 і 49; Ол. Барвіньский: Історія України-Руси, вид. „Просьвіти“ 1904, ст.

віть в „Банку австро-угорскім“. Капітал оборотний товариства вносив 1,538.515 К., загальний оборот касовий 6,669.877 К., а частий зиск 12.067 К., котрий розділено в той спосіб, що 1.215 К. призначено до резервового фонду, 4.857 К. на 5 1/2% процентові дивіденди від уділів, 3.200 К. на ремунерації для функціонерів товариства, а 2.780 К. на добродійні цілі.

(Конець буде).

Державна рада.

Повітовий суд в Новім Санчи домагає ся видачі п. Поточка, обжалованого о обиду чести. Міністер рільництва предложив прелімінар сум, які будуть ужаті в 1909 р. з державного меліораційного фонду.

П. Кость Левицкий зголосив нагле внесене з зазивом правительства, щоби постарало ся спинити нарушуванє язикової рівноправности судами в Галичині на шкоду руского языка. П. Странский зголосив нагле внесене в справі поступованя міністра просьвіти супроти ректора чешкої техніки в Празі.

На початку вчерашнього засіданя заявив президент Патай, що на попереднім засіданю прикликав до порядку п. Шустершича за замітку, в якій добачував обиду правительства. П. Шустершич просив бесідника, щоби заявив, що він не мав наміру обиджати правительства, ходило ему лише о порівнанє. Відтак приступила палата до розправи над наглим внесенем п. Левицкого, який забрав голос, мотивуючи наглість своєю внесене; протестував проти часткової лише розв'язки язикового питання. Національний мир, вигодив бесідник, може бути заповнений виключно доргою закона. До сего часу належало би адміністраційною дорогою спинити надужитя і самоволю урядників в Галичині. Міністер справедливости Гогенбургер мотивував правну сторону язикової справи в Галичині на основі розпорядків і законів. Де показало ся хибне поступованє, там міністерство справедливости і вищий кравий суд у Львові усунув надужитя. (Оживлені протести з руских лав). Що тикає ся язикової справи, то бесідник підносить, що в язиковім розпорядку з дня 9. липня 1860 р., як звисно, постановлено, щоби в часті Галичини, приналежній округови висшого краєвого суду в Кракові, був польський і німецький язык а в часті приналежній львівському висшому суду кравному, були польський, руский і німецький урядови ми язиками. Міністерияльний розпорядок з 21. цвітня 1861 р. змінив попередній розпорядок в однім напрямі. Коли після розпорядку з 9. липня 1860 р. полагада справ в рускім язичі була дозволена лише латинськими буквами, то розпорядок з 21. цвітня 1861 р. допуская також ки-

78). Жупан та контуш міг д. К. взорувати на якім небудь історичнім портреті, яких в Кракові є доволі. Я бачу велику подібність контуші і жупана Мазепи на малюнках д. Куриласа з портретом воеводи Адама Кисіля, поданого в „Кіевск-ій Старині“ 1885 р. (т. XII, августь).

Контуш Кисіля так само червеної краски обложеної футром, жупан вельми цвітистий та золототканий пояс (гл. ibid. опис на ст. 749). Контуш Мазепи на малюнку д. К. може в дечім нагадувати контуш на портреті, який має зображати Мазепу, поданий Лебединцевим в „Кіевск-ій Старині“ 1887 р. (т. XVII январь) також в книжці проф. Грушевского: Про старі часи на Україні, Ст-Петербур. 1907, ст. 127).

Східні они в дечім під зглядом форми лица, величини уха. Сей нібито Мазепа (про сей портрет Лебединцева гл. в моїй статі) без борода, з вусом, має на голові шапку, але округлу без клинів, а дна не видно зовсім. Голова звернена в ту саму сторону, що й на малюнку д. Куриласа. Сумніваю ся одначе, чи мав его перед собою д. К.

Кінчаючи мої уваги про малюнок д. Куриласа, мушу зазначити ще раз, що під зглядом артистичним він має велику вартість, одначе годі вважати его вірним під історичним зглядом. Та мимо сего повинен він найти ся в кожній сьвідомій рускій сімі.

Др. Богдан Барвіньский.

рилицю. На основі найвищої постанови з дня 4. червця 1869, видано відтак міністерияльний розпорядок з 5. червця 1869, для властей, підчиєних міністерствам: внутрішніх справ, просвіти, торгівлі, скарбу, рільництва і кравової оборони а також і для судів, в яким установлено польський язик урядовим у внутрішнім урядованю і введено сей язик до властей, урядів і судів системізованих в Галичині, о скільки не мають військового характеру. Того правного положеня не змінили, в нічим основні закони з 1867 р. і не могли зміняти, позаяк ті розпорядки з 1860 і 1861 р. відповідають основі 19. артикулу. Супроти того стану нема сумніву, що рускі сторони в окрузі висшого, львівського суду кравового можуть користувати ся рускою мовою яко матерного в поданнях всякого рода і в устнім порозуміваню, позаяк розпорядок з 1860 р. говорить виразно, що протоколярні виводи сторін мають відбувати ся в матерній мові сторони а дальше говорять, що письмєнні виготовленя всякого рода а стже ухвали, осуди, рішення, розпорядки, порученя, порозуміння і візваня мають звучати мовою писаного поданя, устного донесеня, або протоколярного переслуханя, врешті мають бути подані в матерній мові сторони. Так само відносить ся також до матерної мови обвиненого мова, в якій має бути переведена головна розправа, як також вирок виданий і виготовлений. Заряд справедливости мав нагоду в послідних 3 роках в 24 случаях займатися зажалєнями Русинів проти судових властей східної Галичини, в яких піднесено, що судейські урядники і прокуратори у східній Галичині часто не володіють рускою мовою, порозумівають ся зі сторонами рускої народности польською мовою а навіть протоколи списують по польськи, крім того виготовляють до руских сторін польські візваня, вкінци, що в декотрих судах у східній Галичині написи а особливо урядові і орієнтаційні таблиці в польськи. Заряд справедливости, розуміє ся, розслідив се, однак доходження виказали, що вношені зажалєня взявши загалом, були безосновні. (Протести Русинів). При обсаді судейських посад у східній Галичині в судах, привалєжних висшому кравовому суду у Львові, уважає ся на то, що прокураторські і судейські урядники посідали відповідні язикові кваліфікації. Фактом є, що тепер кругло 40 проц. судейських і прокураторських урядників у східній Галичині належить до рускої народности і що сі відносини в кождім случаю можуть стати ще корисніші і стануть, коли розвиток руского народа буде ішов прогрєсивною лінією і коли Русини численійше, як доси, посвятьють ся судейському заводу. Що тикає ся судейських і прокураторських урядників, привалєжних польській народности у східній Галичині, всі они володіють достаточно рускою мовою; дуже часто володіють також вповні і в письмі рускою мовою. Нема також сумніву, що зі сторонами рускої народности порозумівають ся суди також по руски. Після доходжень, піднятих зарядом справедливости, рускі жалоби полагоджувє ся то руски. (Численні перериваня з рускої сторони)

Президент просить о спокій і заявляє, що в такім виді розправа неможлива. Преці належить заховати парламентарний порядок.

Міністер Гогенбургер: Вироки в цивільних справах видає ся також по руски. З засади та кож висилає ся руским сторонам візваня після приписів в рускім язичі (перериваня з руских лав і оклики: кінчити!) Президент просить о спокій, Міністер Гогенбургер: Колж діяло ся часом інакше, то була або похибка, або слідувало з того, що суди і канцелярійні урядники не знали часто народности візаного. Що до списуваня протоколів, ствердили доходження, що протоколярні візваня руских сторін пише ся по руски. (Протести Русинів). Однак дуже часто не доставало судьям писарських сил, які уміли би писати рівно плавно кирилицею як латанськими буквами. По тій причині не лише суди польської народности але часто і суди Русини, хапають ся того середника, щоби протоколи видавати по польськи. Що до ставленя питань присяжним судьям, то сьвата правда, що на основі близько 35-літної практики, ті питання писано по польськи також в случаях, коли обжалований був Русином. Сей практики не можна вправді оправдати тим, що ставленє питань є актом внутрішньої служби, але она слідує нераз з того, що

у східній Галичині майже правильно лави присяжних зложєні будьто в більшости, будьто в значній меншости з Поляків, які не читають плавно по руски. Врешті має бути тепер виданий розпорядок, щоби в даних случаях до польського тексту додавано руский. Що до урядових таблиць, та вже в 1893 р. розпоряджено, щоби они у східній Галичині мали польські і рускі написи. Той розпорядок виконано вже у всіх судах східної Галичини. (Перериваня з руских лав). По думці міністра нема зовсім причини, щоби до суду і прокураторії східної Галичини видавати тепер які особні загальні вказівки, позаяк кожде зажалєнє узглядяє ся річево. Заряд справедливости буде в кождім случаю видавати в обсягу тої компетенції відповідні розпорядки. Загальні вказівки були би недопустимі, або злишні і тому просить міністер о відкиненє наглости внесенє.

П. Чайковський (польське коло) виводив, що справа не є зовсім нагла, 40% судових урядників у східній Галичині є Русинами.

П. Василько кличе: Се неправда! лише 23%.

Покликуючи ся на заяву міністра, що підношені зажалєня часто неоправдані, зазначив, що буде ираз з своїм сторонництвом голосувати проти наглости.

П. Дністрянський протестував проти виводів міністра справедливости, які викликали обурєне Русинів і не відповідають фактам.

П. Шахінгер поставив внесенє о замкненє розправ, проти чого запротестували рускі послы. Внесенє відкинено 103 голосами проти 93, по чім промовляли ще п. Фресль і п. Тривльовський. На внесенє п. Куранді замкненє розправу. Генеральний бесідник з а. Вітик заявив, що соціал-демократи будуть голосувати за наглостю. Закидав невдяку правительству супроти Русинів, які виратували кабінет при посліднім голосованю. П. Бавмгартнер промовляв „проти“. Відтак п. Кость Левицький заявив в кінцевім виводі, що промова міністра є провокацією руского народа. Говорив про війну виповіджену Русинам і предказував їм побіду. При голосованю наглість внесеня відкинено. Опісля приступила палата до розправи над наглим внесенєм п. Странского. По промові п. Странского забрав голос міністер просвіти Штірґк заявляючи, що в своїм поступованю не бачить нарушеня свободи академічних властей. Бєсїду єго переривали часто чєскі послы окликами. По промові п. Пахєра проти і п. Гломбінського, який заявив, що коло буде голокувати проти лише задля бажаня скорої поблагоди буджєту і по дальшій розправі наглість внесенє відкинено. При кінци засіданя вплинуло нагле внесенє п. Брайтера, щоби констатційна комісія розслїдила поступованє правительства при виплаті Туреччині відшкодованя. На тім замкнено засіданє. слїдує нині.

Просимо відховити передплату.

Новинки

— Календар. В недїлю: руско-кат.: Прєсєв. Евхаристий; римо-кат.: Антоїя з Падви. — В недїлю: руско-кат.: Юстина; римо-кат.: Василья Вєл. — Ві второк: руско-кат.: Никафора преп.; римо-кат.: Віта і Модєста.

— З канонічної візитації. Ексц. Митрополит Шептицький виїхав, як звісно, дня 19. мая на візитацію деканатів миколаївського, стрийського, болахівського і скільського. Серед неприхильної погоди а до того при катаральній недужї Ексц. Митрополита був се труд перевисшаючий людські сили. Однак при Божїй помочи Ексц. Митрополит побїдив щасливо всі перепони і по звізтованю трех деканатів перебував тепер в скільськїм деканаті, де забавить до 18. с. м. В часі візитації Ексц. Митрополит не лише наїдної церкви дочерної, хоч були би до поборєня найбільшї трудности в дорозі. І так прим. не знати чи гірша є дорога як зі Слободи до Брязи (повіт Долина), де прийшлось з трудом їхати Ексц. Митрополитеви 2½ години звичайною фірєю, а така не минає тої церкви. До того, як висше Ексцелєнція Митрополит виїхав зі Львова вже ослаблений а навіть хорий на катар так, що з трудом приходить ся єму і говорити. Дєвно

пересїчно випадає до звізитованя 5—6 церков; в кождій церкві править ся молебєн, проповїдує сам Владика і катєхизує. На граници кождого повіта витають єго представитєлї уєх властей духовних, сьвітєских та де є, і війскових. Не брак і жидів, котрі зі своїм „тоїра“ витають рївкож по єврейськи нашого Архієрєя, а Віним відповїдає по Іхньому (єврейська). Найгарнійше витано Ексц. Митрополита в Болєхові, де місцевий парох о. Ярема приготєв Архієрєви велїчавє привїє. При триумфальній брамї явили ся представники єх місцевих властей. Жиди вистали двоє бесїдників, одєн промовляв по єврейськи, другий по латинськи. На привїт грала ї музика, а потім пригривала при обїдї. Загалом при віздї до кождого села витають достойного гостя хлїбом-солєю при триумфальній брамї, на якій видїють написи: „Витаї Владико!“, „Многая літа!“, „Благослови Владико!“ В Болєхові постуїв Ексц. Митрополит до школи, де привїтав єго в брамї директор з двома дїтьми, котрі вручили Ексцелєнції китицю цьвітїв. В Дулїбах поблагословив Ексцелєнція 25-літнє супружє радника о. Петра і Марїї Шанковских. Там т кож відбуло ся перше сьвяченє уєвченєго богослова Олєксандра Ковальського на субдиякона (дякєнат отримав підчас візитації в Болєхові). В Дулїшнєх поблагословив Архієрєй 50-літнє супружє о. Йосифа і Йосифи Нижанковских, родичїв знаного о. Остапа, та при тїй нагодї позволив о. Йосифови Н. носити червоний пояс і червоний колпак. Ексц. Митрополит посвятьив дєтєпер підчас візитації пять церков.

— Церков на городецїм передмістїю у Львові. Овод в духовній сємінарії відбула ся нарада руских горожан з городецкого передмістя в справі будови церкви на тім передмістїю. Нареди отворив о. крил. Чапєльський, яко парох того передмістя, почім прєсїдником зборїв вибрано о. ради. Юл. Федусєвича. Нареди тривали дві години. Вєслїдом нарад була ухвала, купити 9 моргїв площї при кінци ул. Пильної за 24.400 К під будову церкви і вибрано ширший комїтет з 50 осіб і тіснійший з 9 осіб з 5-ма заступниками. Задачєю сєго комїтєту будє обдумати способи поставленя церкви на городецїм передмістїю у Львові.

— Українські вистави на сєлї. В сєл. Оленєвцї борєнського пов., торїк аматори виставили в ємєській школї пєсє: „Сто тисяч“, „Бєсталанна“ (двїч); і відбув ся літературно-музичний та співочий вєчїр. 9. мая с. р. йшла пєса „Сватанє на Гончарівцї“. Далї будуть виставлєні: „Борцї за мрїї“, „Наймичка“, „Мартин Боруля“ і „Наталка Полтавка“. Аматори в єгодї з вільно-пожарно дружиною збирають ся поставити спеціальний будинок для театру.

— Градова туча навістила дня 5. с. м. около 4. год. громади Малнів, Малнівську Волю, Стєрєву, Черєву, Соколю, Підгать і Арламівську Волю, мостєгского повіта. Такої тучї і такого граду не памьятають найстаршї люди. Туча і град перевертали навіть сильних людей серед дороги; град набивав людям гґзи на голові і тілї, убивав курї, качки, гусї, вибивав вікна. Люди, кидані до землі, не були в силі підніматї ся та пересїдживали час тучї; инші перєстоювали, а град засипував їх по колїна! Град, величини волєсокєх брїхів, а навіть малих курчячих яєцє, вибив жито, грєчку, просо, коноплї, ячмінє і овєс, які, особливо пізнійшого сїяня, утерпіли троха менше. Бульба також ушкодженя, але є надїя, що єще відродить ся. Шкода є велїчєзна. Лиш в самім Малнові оцїєно єї до дня 7. с. м. на 52 господарствєх разом на 183 моргах на 29.000 К.

— Про стан сїби на полях в Київщині пишуть з Черкас: Тяжко для сїльського людя була ся зима, тяжка й весна стоїть. По багатьок сєлах нашого повіту і люди ї навіть худоба лєдвї лєдвї живють через брак хлїба ї корму. Як на те, по инших місцях і пашї бракує. Навить у тих хазаїїв, що бувало рєвїїше по скільки літ стояли нерушимо велїчєзні стирти соломи—і в них тепер у дворї так чисто, начє де в паньскім полїсаднику. Инший ще з осєни продав був єолому бо прикортіло взяти добру цїну, а тепер, сердитїй, сам мусить купувати, радий би ї більш заплатити, нїж єму платили, та ба! нїде навіть і купиши соломи, хоч би ї гроші були. Отак і бїдують люди, навіть по паньских єкономїях не знаходючи ї оберємка соломи. Здавало ся повинєн був би втішити людське горє добрий зрїст озимини та гарні ярї схода. Так нї! І тут на людїй визирає новє лихо. Доцїв усє щось не має, тільки подекуди, та ї то дуже рїдко, маленькі перєнадали, лєдвї вил приєбваючи, здебільшого ж суша стоїть. От і озимина, що добре зїїшла ї досить висока ї густа поросла, в сєй час яєса перєстала рости. На ярїж посїви ота посуха впливає звичайно ще гірше. А гірший за все клоїєт людям роблять морози, що раз-у-раз випадають на землю, ї ось, навіть, впали осє коло 24. мая, — побили городину, просо ї грєчку то що. Приїє ся прєдекуди ї перєсівати. Аж моторошно робить ся: невже знов не вродить?

— „Чорна руна“. В Марїєн (дєрж. Орїє) в Зєдинєних Дєржавах рївн. Амєрики поліція викрила одного з члєнів авархїстичної організації

Чорна рука". Є ним торговельник овочами Ліма. В його мешканку найдено сотки листів, які розкривають діяльність „Чорної руки“. З'ясується, що в хаті Ліми відбувалися сходивні членів тих анархістів-експропріаторів.

— 25-літній ювілей заводової праці обходиться завтрашнього дня п. Антін Пютер, властитель літографічного заведення у Львові, а його заводові товариші літографічної і друкарської штуки мають зготовити йому в сей день оваційне прийняття.

— Перегони самоходів. Вчора розпочалися перегони самоходів з Берліна, через Вороцлав, Освєнцим, Чорштин, Будапешт, Відень, Сольногород до Монахова. Ця дорога вносить 1850 кілометрів. Участь в перегонах бере 190 самоходів.

— Дрібні вісті. Марія кв. Любомирська купила від спадкоємців Понівського добра Червоногород (в заліщицькій повіті) з простором 5.400 моргів і з трема горальними за поверх півтретя мільона корон. — Товаровий рух з Гернівцями, перерваний з причини хмаролому, вже привернено.

Оповідки.

— Фестин на Високім замку, який уряджують завтрашньої неділі товариства „Руска Захоронка“ і „Ваканційні Оселі“ буде, о скільки погода допише, одним з найкрасших. Комітет подбав про все, щоби гості були вдоволені. Початок о 3 год. по полудні.

— З львівського „Сокола“. Продовжене загальних зборів членів „Сокола“ у Львові відбудеться в суботу дня 19. с. м. о 6 год. вечер в льокалі товариства (ул. Руска 20) з отрим порядком денним: 1) Доповняючий вибір старшини. 2) Внески та запити. — Буде се друге з черги продовжене заг. зборів „Сокола“, бо першим разом не зібрався приписаний статутком комітет, се в осьма часть дійсних членів, яка, при загальнім числі 424 членів, вносить 53.

— Дирекція рускої гімназії в Перемишлі повідомляє, що іспити приватистів (сток) клас I—VII відбудуться в днях 24. і 25. червня с. р. (устний іспит). Зголоситись належить в канцелярії Дирекції 23. червня о 8 год. рано і принести документи та належну таксу. Вступні іспити до пригот. і першої класи відбудуться перед фе-ряться 5. липня почавши від 9. рано. Зголошення приймає Дирекція в днях 2—4. липня від 10 до 12. рано. Предложити треба метрику, свідомство щипленої віспи, останне свідомство народної школи і таксу, яка вносить для кл. пригтовляючої 3 К а для I кл. 7 К 20 с.

— Іменована і перенесена. Краєва рада шкільна затвердила о. Точка, римо-кат. катехита в гімна. в Дрогобичи, М. Пекарського в V гімна. у Львові і Т. Пінія в VII гімна. у Львові в учительським званю і надала їм титул професора; перенесла Сем. Хтюка з Перемишля до гімна. в Тернополі. — Львівський висш. суд кр. імінував канцелярійними асистентами канц. офіціялів Адольфа Ельнера для Перемишля і Івана Евгена Луцького для Станиславова. — Дирекція почт перенесла почт. офіціяла Романа Сафьяка з Підволочиск до Тернополя.

— З Яворова дістаємо до поміщення отсе п'єсмо: В імені немічннх Сестер нашого Чина св. Василя Вел. осьміляю ся зложити сею дорогою сердечну подяку тим ВП. доброохотним жертводавцям, що зволили ласкаво яким небудь датком причинити ся до збільшення фонду на річ будучого монастиря і каплиці, для немічннх СС. Василіянок. Нехай Найсвятійша Божа Родина стократно надгородить. — При тій нагоді осьміляю ся рівнож просити о вирівнане залеглотий тих, що взяли від відписаної в коміс книжки і т. и. Прикра се річ упоминати ся о довги, але о много прикрійшою річю повинно бути для совісти тих, котрі гадають жити чужим добром! Проте еще раз умільно прощу, пришліть на руки підписаної то, щосьте винні. — М. Зафія Станьчак, Василіянка (Яворів, Монастир).

— Конкурс на видівки. Старшина „Сокола“ у Львові розписує отсим конкурс: 1) На оригінальну видівку з сокільського жаття. Нагороди: перша: 40 К, друга 20 К. 2) На клич і мотто до сейж видівки, прозоу абе віршом, котрі мусять містити в собі ляпідарній але сильній зазив, що зневолював би купуючих сї видівки до прогресивного висилання. Нагороди: перша: 25 К, друга: 15 К. Близші інформації подасть предсідатель комісії будови дому. Проект (з адресою автора в особній замкненій коперті) належить посилати до 15. червня с. р. на адресу: „Сокіл“ у Львові, ул. Руска ч. 20. Нагороджені проекти остають власністю „Сокола“. Ненагороджені зверне ся під вказаною адресою. — Старшина.

Посмертні оповідки.

— О. Павло Матковський, пралат-архідиякон перемиської капітули, домовий пралат Ёго Святости Папи римского, радник і референт еп.

Консисторії, синодальний іспитователь, упокоїв ся в Бозі в п'ятницю дня 11. червня с. р. в 85. році житя, а в 56. році сьвященства. Похорон відбуде ся в Перемишлі в понеділок дня 14. червня перед полуднем. Вічна йому памятя.

— Іван Гапонович, старший інженер кр. виділу, упокоїв ся в Новім Санчи, дня 10. с. м. в 56. р. житя. В. с. п!

Наука, штука і література.

— Автобіографічні замітки проф. Вол. Антоновича в перекладі. У Катеринодарі, на Кубані, виходить московскою мовою місячник „На Кавказі“. В ч. 2. сего місячника між иншими надруковано в перекладі цікаві автобіографічні замітки покойного проф. Вол. Антоновича, друковані свого часу в „Л. Н. Бистнику“. Сі замітки видруковано й по польски в „Dzienniku Kijowskim“.

— Ukrainische Rundschau ч. 6. з 1909 року містить отсі статі: Eine Erschwindelte Extra Autonomie, нап. др. Евг. Левидкий. — Der russische Nationalismus und die ukrainische Frage, нап. Дм. Донзов. — Galizien und Kroatien, нап. Verus. — Переклади 5-ох поезій Павла Грабовского, зладжені Ост. Грїцаєм. — Огляд. — З житя Білорусинів і Литовців.

Телеграми

в дня 12. червця.

Відень. N. fr. Presse доносить, що султан Магомет намірає в 1910. році відвідати європейські двори, починаючи відвідинами у Відни.

Бухарешт. З кінцем сего місяця має ту прибути на тиждень австрійский наслідник престола, архікн. Франц Фердинанд.

Царгород. На грецькій границі збирають ся турецькі війська. Також турецька фльота виллила на кретенські води. Заходить небезпечність вибуху війни між Туреччиною а Грецією о Крету, з якої держави мають небавом вичофати свої залози.

Церковні річи

КРАСНІ І ДЕШЕВІ ПРОДАЄ

„ДОСЛАВЛ“

основана руским духовенством — в Станиславові при ул. Смольки ч. 1, а у Львові при ул. Рускій ч. 20 (в каменіці „Дністра“).

Там дістане ся різні фелони, чапі, хрести, ліхтарі, свічки, таці, патерніці, кивоти, плащениці, образи (церковні і до комнат), цвїти і всякі другі прибори. Також приймають чапі до позолоченя і ризи до направи.

Удїл вносить 10 К (вписове 1 К), — за гроші вложені на щадничу книжку платять 6%.

29 (17—?)

Colosseum

в пасажи Германів

при ул. Соняшній у Львові.

Нова сензацийна програма

від 1. до 15. червця 1909.

Щоденно о 8. год. вечер представлєне. В неділі і сьвята 2 представлєня о 4. год. по пол. і о 8. год. вечером. Що п'ятниці High-Life представлєне. Білєти вчаснійше можна набути в конторі Пльона при ул. Кароля Людвика ч. 5.

Образи Шевченка, Хмельницького, Ко-

тляревского, Лисенка від 6—200 К. Фігурки з гіпсу а 80 с і 1-20 К. Краватки, гердани, сорочки, фартушки, шапки сокільскі і козацкі, альбоми, церфуми, спинки, брошки і шпильки з гербом, тутки і паперці різного рода поручають. — Склада „Сокільського Базару“ у Львові і Стрию.

РУСИНИ! Жадайте у всіх трафіках, торговлях і крамницях лише туток і паперців з першої галицько-рускої фабрики Евгєна Білінського в Збаражі.

З доходу сеї фабрики йде 35% на будову церкви в Сеняві, 10% на школи і бурса тов. педагогічного, а 5% на сироти і вдови по сьвячениках.

Держім ся поклику:

Свій до свого!

Телефон 788. — Конто щадничї почтової 25.261.

Товариство взаїмних обезпечєнь

„Дністер“

у Львові, ул. Руска ч. 20. (власний дім).

приймає обезпечєня будинків, збіжа і зварядів господарєкх, від шкід огне-вих шід корисними услїями, числить умірковані премїи за обезпечєня, лїквідує шкоди безпроволочно по пожарі,

удїляє обезпечєним членам з річної надвижки аворотп.

За рік 1908 припадає на користь членів зворот 15%.

Полїси „Дністра“ приймає при позичках Банк краєвий у Львові і в Чернівцях, Галицька Каса Опщадности, Руска Щадниця і инші каси опщадности.

Через „Дністер“ можна асекуровати ся на жите в Товаристві взаїмних обезпечєнь в Кракові. Інформації до обезпечєнь удїляють агєнції „Дністра“.

Зголосєня письменних господарів о агєнцію приймають ся тїлько з таках громад, де еще не робить инший агєнт „Дністра“.

Фонди „Дністра“ 31/12. 1908 вносять: Фонд резервовий і резерва премїи К 1,865.540.—; инші фонди К 458.564.—; разом К 2.324.104.—

Канцелярії Товариства отворєні для сторін від год. 8—3.

Розклад залїзничих поїздів

важний від 1. мая 1909.

Table with 6 columns: До Львова поїходять з, рано, перед пол., по пол., вечер, в ноци. Rows include Krakova, Ternopol, Lidvolochisk, Chernovech, etc.

Table with 6 columns: До Львова відходять до, рано, перед пол., по пол., вечер, в ноци. Rows include Ternopol, Kurivch, Vinnyk, etc.

Table with 6 columns: З Львова відходять до, рано, перед пол., по пол., вечер, в ноци. Rows include Krakova, Ternopol, Lidvolochisk, etc.

Table with 6 columns: З Підзамча, рано, перед пол., по пол., вечер, в ноци. Rows include Lidvolochisk, Brodiv, Kurivch, Vinnyk, etc.

ЗАМІТКА: Поспінні поїзди печатані товстим друком. — А) Лише в неділі і сьвята від 10/8 до 11/8. А) Лише в неділі і сьвята від 1/8 до 31/8. — Б) Лише в неділі і сьвята від 1/8 до 30/8. — В) В неділі і сьвята а від 1/8 до 30/8 щодєнь. — Г) Щодєнь від 1/7 до 31/8. — 3) Лише в неділі.